

ศึกษามาตรการชั่วคราวของศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ
จากคดีเรืออาร์กติกซันไรส์ ระหว่างเนเธอร์แลนด์กับรัสเซีย*
STUDY ON PROVISIONAL MEASURE OF INTERNATIONAL FOR
THE LAW OF THE SEA FROM THE ARCTIC SUNRISE CASE
BETWEEN NETHERLAND AND RUSSIA

สุมลลิกา ดาวสุวรรณ, ภาณุวัฒน์ ปานแก้ว, จันทราทิพย์ สุขุม
Sumullika Dowsuwan, Panuwat Pankaew, Juntratip Sukhum
มหาวิทยาลัยทักษิณ
Thaksin University
Corresponding Author E-mail: sumul.som@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. วิเคราะห์คำสั่งมาตรการชั่วคราวในคดีเรืออาร์กติกซันไรส์ และ 2. เสนอแนะแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการออกมาตรการชั่วคราว ตามข้อ 290 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

ผลการวิจัยพบว่า คดีที่ได้นำมาเป็นกรณีศึกษาช่วยขยายถ้อยคำในตัวบทที่ว่า ความเร่งด่วนของสถานการณ์ ว่ามีพฤติกรรมเช่นไรที่ถือเป็นความเร่งด่วนของสถานการณ์ ซึ่งจากการศึกษาคดีต่าง ๆ ที่ศาลกฎหมายทะเลได้ออกมาตรการชั่วคราว ไม่ว่าจะเป็นคดีก่อนคดีเรืออาร์กติก ซันไรส์ กล่าวคือ คดีเรือรบบาร่า ลิเบอร์เทด คดีเรืออาร์กติก ซันไรส์ หรือคดีหลังคดีเรืออาร์กติก ซันไรส์ คือ คดีการกักเรือรบยูเครน 3 ลำ ผู้วิจัยพบว่า ศาลกฎหมายทะเลจะออกมาตรการชั่วคราวโดยพิจารณาเหตุที่จำเป็นต้องมีการกระทบสิทธิและความคุ้มครองของคนบนเรือ แต่มีจำเป็นต้องเกิดความร้ายแรงบาดเจ็บต่อคนบนเรือ แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่าคดีดังกล่าวข้างต้นเมื่อเปรียบเทียบกับคดีเรือเอ็ม ที ซาน ปาเดอปีโอ ซึ่งเป็นคดีหลังคดีเรืออาร์กติก ซันไรส์ พบว่า ศาลได้มีวิธีการประเมินความเร่งด่วนในการนำไปสู่การออกมาตรการชั่วคราวซึ่งต้องปรากฏพฤติกรรมที่ว่า มีเหตุการณ์ใช้กำลังรวมทั้งจำกัดเสรีภาพ ตลอดจนเกิดความเสียหายต่อชีวิตคนบนเรือและทรัพย์สินของเรือที่ถูกกักไว้ เพราะฉะนั้นจากการศึกษาสามารถช่วยก่อให้เกิดตัวอย่างที่ชัดเจนต่อรัฐที่จะร้องขอคุ้มครองสิทธิเพื่อให้ศาลออกมาตรการชั่วคราวว่า พฤติกรรมที่เป็นความเร่งด่วนของสถานการณ์ รวมทั้งความเหมาะสมของสถานการณ์ รัฐเจ้าของธงหรือรัฐที่ได้รับ

*Received February 24, 2025; Revised April 9, 2025; Accepted April 16, 2025

การโต้แย้งสิทธิจะต้องแสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ พฤติกรรมการจำกัดสิทธิ เสรีภาพ
อันนำไปสู่การก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน

คำสำคัญ: มาตรการชั่วคราว; ศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ; เรืออาร์กติก ซันไรส์;
เนเธอร์แลนด์; รัสเซีย

Abstract

This research aims to: 1. analyze the provisional measures ordered in the Arctic Sunrise case, and 2. provide clear recommendations on the issuance of provisional measures under Article 290 of the 1982 United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS).

The findings indicate that the Arctic Sunrise case serves as an important precedent in clarifying the meaning of the phrase urgency of the situation as required for the issuance of provisional measures. By examining various cases in which the International Tribunal for the Law of the Sea (ITLOS) granted provisional measures including earlier cases like the ARA Libertad case and subsequent ones like the detention of the three Ukrainian naval vessels the study finds that the Tribunal typically considers whether there is a need to protect the rights and safety of the crew. However, the presence of serious physical harm is not necessarily a prerequisite. When compared with the MT San Padre Pio case, which came after Arctic Sunrise, the study finds that the Tribunal's assessment of urgency has evolved. In the San Padre Pio case, the Tribunal focused more strongly on the presence of force, restriction of liberty, and actual harm to human life and property on board the detained vessel as indicators of urgency. Therefore, this research contributes to a clearer understanding for states intending to request provisional measures. It outlines the types of conduct that may constitute an urgent situation and the contextual suitability necessary for such measures. It emphasizes that flag states or respondent states must demonstrate specific events or acts that involve the restriction of rights and freedoms, leading to real or potential harm to human life or property. These elements can be critical in persuading the Tribunal to issue provisional protection under international maritime law.

Keyword: Provisional Measure; International for the Law of the Sea; Arctic Sunrise Case; Netherland; Russia

บทนำ

ปัจจุบันทะเลถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่เชื่อมจากมุมโลกหนึ่งไปยังอีกมุมโลกหนึ่ง ซึ่งการเชื่อมโยงไม่ว่าจะเป็นภาคประชาสังคมหรือภาคธุรกิจดังกล่าว จะต้องอาศัยปัจจัย การเดินเรือทางทะเล โดยเฉพาะการเดินเรือทางทะเลถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยขับเคลื่อน ภาคธุรกิจ สำหรับการเดินเรือจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่ง จะต้องอาศัยการผ่าน น่านน้ำประเทศต่าง ๆ ซึ่งการผ่านน่านน้ำต่าง ๆ เช่นว่านี้จำเป็นต้องเป็นไปตามหลักการของ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (ต่อไปเรียกว่า อนุสัญญาฯ) สำหรับ อนุสัญญาดังกล่าวมีวิวัฒนาการมาจาก 2 แนวคิด คือ แนวคิดทะเลปิด (Mare Clausum) กับ ทะเลเปิด (Mare Liberum) ซึ่งแนวคิดทะเลเปิดเป็นแนวคิดที่รัฐต้องการขยายเขตอำนาจ เพื่อควบคุมอาณาเขต คือมีการประกาศศักดาความเป็นเจ้าของ ส่วนแนวคิดทะเลเปิด เป็นแนวคิดที่สนับสนุนหลักเสรีภาพในการเดินเรือ และเสรีภาพในการทำประมง แต่อย่างไร ก็ตามในช่วงปี ค.ศ. 1975-1982 คณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศได้มีการยกร่าง อนุสัญญาเกี่ยวกับกฎหมายทะเล โดยเริ่มจากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ครั้งที่ 1 เกิดเป็นอนุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 แต่ทั้งนี้อนุสัญญา ดังกล่าวไม่มีการกำหนดอาณาเขตที่แน่นอนของทะเลอาณาเขตและเขตประมงไว้ จึงได้มีการ จัดประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลครั้งที่ 2 และในการประชุมดังกล่าวที่ประชุม ได้เสนอความกว้างของทะเลอาณาเขตไว้ 6 ไมล์ทะเล และเขตประมงไว้ 6 ไมล์ทะเลเช่นกัน แต่ก็มีได้รับความเห็นชอบแต่ประการใด จึงทำให้การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมาย ทะเลครั้งที่ 2 เกิดความล้มเหลว ต่อมาจึงเกิดการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ครั้งที่ 3 เกิดเป็นอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ซึ่งอนุสัญญาฯ ดังกล่าวนอกจากจะกล่าวถึงเขตทางทะเลต่างๆ ยังมีหลักการสะท้อนหลักการเดินเรือผ่าน น่านน้ำต่าง ๆ ด้วย (Diouf, 2014) และในบางครั้งการเดินเรือเข้าไปยังบริเวณที่รัฐชายฝั่ง มีสิทธิอธิปไตยหรือมีอำนาจอธิปไตย ในทางนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ รัฐชายฝั่งย่อมมี อำนาจรัฐในการออกกฎหมายภายในบังคับใช้เหนือเขตทางทะเลให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ ตลอดจนจารีตประเพณีระหว่างประเทศด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ทางปฏิบัติเรื่อเหล่านั้น ๆ ที่เดิน ทางผ่านน่านน้ำต่าง ๆ ของรัฐชายฝั่งอาจกระทำการไม่สอดคล้องตามกฎหมายภายในที่บังคับ ใช้ในบริเวณเขตทางทะเลนั้น ๆ แล้วนำมาซึ่งการกักเรือ จึงทำให้เกิดประเด็นที่ว่า เจ้าของเรือ สามารถให้รัฐเจ้าของธงกระทำการใดๆได้บ้าง เพราะว่าตนในฐานะเจ้าของเรือจะต้องสูญเสีย รายได้อันเกิดจากการกักเรือของรัฐชายฝั่งดังกล่าว ซึ่งประเด็นนี้รัฐเจ้าของธงสามารถอาศัย ความคุ้มครองทางการทูตในการยื่นฟ้องคดีต่อศาลระหว่างประเทศ อาทิ ถ้าเป็นเรื่องเฉพาะ ทางด้านเรือ หรือเขตทางทะเลรัฐเจ้าของธงอาจยื่นฟ้องต่อศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ ศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตามกระบวนการทางศาลระหว่างประเทศ

เช่นว่านั้น อาจมีกระบวนการที่ยาวนาน ก่อนที่ศาลดังกล่าวจะมีคำตัดสิน รัฐเจ้าของเรือสามารถใช้สิทธิร้องขอให้ศาลออกมาตรการชั่วคราวเพื่อปกป้องสิทธิของเจ้าของเรือ ซึ่งมาตรการชั่วคราว คือ คำสั่งของศาลที่ร้องขอโดยรัฐคู่พิพาท เพื่อใช้ในการปกป้องสิทธิของคู่กรณีในระหว่างการตัดสินคดีของศาล ทั้งนี้ศาลระหว่างประเทศจะมีวิธีการประเมินสถานการณ์อย่างไรในการออกมาตรการชั่วคราวเพื่อปกป้องสิทธิของคู่กรณี ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้มุ่งที่จะศึกษาการออกมาตรการชั่วคราวของศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ ทั้งนี้ศาลกฎหมายทะเลก่อตั้งขึ้นภายใต้อนุสัญญาฯ ซึ่งศาลดังกล่าวมีสำนักงานใหญ่ที่เมืองฮัมบูร์ก ประเทศเยอรมนี โดยศาลดังกล่าวเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ใช้กลไกในการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับทางด้านทะเล ทั้งนี้สำหรับการออกมาตรการชั่วคราวของกลไกตามศาลกฎหมายทะเลสะท้อนตามข้อ 290 ของอนุสัญญาฯ รัฐคู่พิพาทสามารถร้องขอให้ออกมาตรการชั่วคราว ซึ่งการร้องขอมาตรการชั่วคราวเช่นว่านี้จะเกิดขึ้นได้ 2 สถานการณ์ กล่าวคือ สถานการณ์แรกเมื่อมีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว สามารถยื่นขอมาตรการชั่วคราวต่อศาลได้ตามข้อ 290 (1) ของอนุสัญญาฯ ที่วางหลักไว้ว่า ศาลหรือคณะตุลาการอาจกำหนดมาตรการชั่วคราวใด ๆ ที่พิจารณาเห็นว่า เหมาะสมตามสภาวะการณ์เพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิของแต่ละฝ่ายในข้อพิพาท หรือเพื่อป้องกันภัยร้ายแรงต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเล ระหว่างรอการวินิจฉัยขั้นสุดท้ายและสถานการณ์ที่สอง อันจะร้องขอมาตรการชั่วคราวได้ก็ต่อเมื่อมีการยื่นฟ้องคดีไปยังศาลอนุญาโตตุลาการแต่ยังรอการจัดตั้งอยู่ ดังสะท้อนหลักการตามข้อ 290 (5) ของอนุสัญญาฯ ที่วางหลักไว้ว่า ในระหว่างที่รอการจัดตั้งศาลอนุญาโตตุลาการซึ่งพิจารณาข้อพิพาทที่มีการเสนอตามตอนนี้ ศาลหรือคณะตุลาการใดที่ฝ่ายต่างตกลงกัน หรือเมื่อไม่มีความตกลงเช่นว่านั้นภายในสองสัปดาห์นับจากวันที่มีการร้องขอมาตรการชั่วคราว ศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ หรือในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมในบริเวณพื้นที่องค์คณะว่าด้วยข้อพิพาทพื้นดินท้องทะเล อาจกำหนด เปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือเพิกถอนมาตรการชั่วคราวตามความในข้อนี้ได้ หากเห็นว่าตามมูลคดีแล้ว ศาลอนุญาโตตุลาการซึ่งจะต้องจัดตั้งขึ้นจะมีเขตอำนาจและเห็นว่าความเร่งด่วนของสถานการณ์ทำให้ต้องดำเนินการเช่นนั้น เมื่อจัดตั้งขึ้นแล้ว ศาลอนุญาโตตุลาการซึ่งพิจารณาข้อพิพาทที่เสนอ อาจเปลี่ยนแปลงแก้ไข เพิกถอนหรือยืนยันมาตรการชั่วคราวเหล่านั้น (Seymour, 2006) เพราะฉะนั้นจากข้อบทตามข้อ 290 การที่ศาลจะออกมาตรการชั่วคราวได้ ในการร้องขอมาตรการชั่วคราวรัฐคู่พิพาทต้องร้องขอเรื่องที่จะคุ้มครอง เหตุผลของการคุ้มครอง เช่น ถ้าไม่ได้รับความคุ้มครองจะเป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม หรือถ้าไม่ได้รับความคุ้มครองจะกระทบต่อสิทธิของตน จึงมีสถานการณ์เร่งด่วนที่ต้องเร่งคุ้มครอง (Miles, 2017) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาหลักการตามฐานทางกฎหมายดังสะท้อนในข้อ 290 ของอนุสัญญาฯ จะเห็นได้ว่า ตัวบทเขียนไว้ว่า การจะออกมาตรการชั่วคราวได้ตามความเหมาะสมตามสภาวะการณ์ เพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิของแต่ละฝ่ายในข้อพิพาท หรือเพื่อป้องกันภัย

ร้ายแรงต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเล แต่ตามอนุสัญญาดังกล่าวไม่ได้ขยายความให้เห็นพฤติกรรมเช่นใดที่ชัดเจนอันนำมาสู่การออกมาตรการชั่วคราว ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาคำสั่งมาตรการชั่วคราวในคดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ และคำสั่งมาตรการชั่วคราวคดีต่าง ๆ ของศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ เช่น คดีเรือบอรา ลีเบอร์เท็ด คดีการกักเรือรบยูเครน 3 ลำ และคดีเรือเอ็ม ที ซาน ปาเดอ ปีโอ เพื่อให้เห็นถึงการขยายความของการออกมาตรการชั่วคราวของศาลกฎหมายทะเล ตลอดจนเสนอแนะแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการประเมินการออกมาตรการชั่วคราว ตามข้อ 290 ของอนุสัญญาฯ ของศาลกฎหมายทะเลว่าควรเป็นเช่นไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์คำสั่งมาตรการชั่วคราวในคดีเรืออาร์กติก ชันไรส์
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการออกมาตรการชั่วคราว ตามข้อ 290 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Study)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เนื่องจากงานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร จึงไม่ได้ใช้ผู้ให้ข้อมูลโดยตรงผ่านแบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามงานวิจัยฉบับนี้ หมายถึงแหล่งข้อมูลที่ใช้ประกอบการศึกษาและวิเคราะห์ ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ อาทิ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (ต่อไปเรียกว่า อนุสัญญาฯ) คำสั่งมาตรการชั่วคราวของศาลกฎหมายทะเลจากคดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ คดีเรือบอรา ลีเบอร์เท็ด คดีการกักเรือรบยูเครน 3 ลำ และคดีเรือเอ็ม ที ซาน ปาเดอ ปีโอ ประกอบกับข้อมูลทุติยภูมิ อาทิ บทความ วิจัย หนังสือ ตำราที่เกี่ยวข้องในเรื่องการออกมาตรการชั่วคราวของศาลกฎหมายทะเล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งทางผู้วิจัยใช้เครื่องมือหลักโดยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทางกฎหมาย ประกอบด้วยการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งทางผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือหลักโดยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทางกฎหมาย ประกอบกับคำสั่งของศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับเกณฑ์การออกคำสั่งมาตรการ

ชั่วคราวตามข้อ 290 ของอนุสัญญาฯ นอกจากนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์เชิงกฎหมาย เพื่ออธิบาย เสนอแนะแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการออกมาตรการชั่วคราว

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการศึกษาวิจัยจะใช้การรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิซึ่งเป็น ข้อมูลที่ได้จากเอกสารต้นฉบับและแหล่งข้อมูลดั้งเดิมอันเกี่ยวข้องกับหัวข้องานวิจัย ซึ่งเอกสาร เช่นว่านั้นได้แก่ ถ้อยคำในตัวของอนุสัญญาฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อ 290 ของอนุสัญญาดังกล่าว คำสั่งของศาลกฎหมายในคดีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ คดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ คดีเรือบอรา ลีเบอร์เท็ด คดีการกักเรือรบยูเครน 3 ลำ คดีเรือเอ็ม ที ซาน ปาเดอ ปิโอ นอกจากนี้ยังใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสารตีพิมพ์อื่น ๆ เช่น หนังสือ ตำรา และบทความทางวิชาการ ตลอดจนวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการชั่วคราวในศาลกฎหมายทะเล ประกอบกับความเห็นทางวิชาการจากนักวิชาการในแวดวงกฎหมายระหว่างประเทศจากบทความวิชาการและบทความวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยการตีความข้อกฎหมายในตัวบทอนุสัญญาฯ และเปรียบเทียบกับแนวคำสั่งมาตรการชั่วคราวของศาลกฎหมายทะเลในคดีต่าง ๆ ตลอดจนวิเคราะห์เปรียบเทียบ แนวทางการพิจารณาออกมาตรการชั่วคราว ในคดีก่อนหน้าและหลังคดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ เพื่อหาวิธีการในการออกมาตรการชั่วคราวตามข้อ 290 ของอนุสัญญาฯ ในมิติของการขยายถ้อยคำในตัวบทดังกล่าว ของถ้อยคำที่ว่า ความเร่งด่วนของสถานการณ์ ควรเป็นทิศทางเช่นไร รวมทั้งสังเคราะห์แนวคิดและข้อสรุปจากคำสั่งศาล เพื่อนำเสนอเป็นข้อเสนอแนะสำหรับแนวปฏิบัติของรัฐเจ้าของธงในการร้องขอมาตรการชั่วคราวในอนาคต

ผลการวิจัย

จากการศึกษาหลักการออกมาตรการชั่วคราว และวิเคราะห์คำสั่งการออกมาตรการชั่วคราวของศาลกฎหมายทะเลในคดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ ที่มาช่วยขยายหลักการออกมาตรการชั่วคราว ตามข้อ 290 ของอนุสัญญาฯ พบว่า

1. มาตรการชั่วคราว คือ คำสั่งของศาลที่ร้องขอโดยรัฐคู่พิพาท เพื่อใช้ในการปกป้องสิทธิของคู่กรณีในระหว่างการตัดสินคดีของศาล และการออกมาตรการชั่วคราวภายใต้หลักการของศาลกฎหมายทะเล จำต้องเป็นไปตามหลักการอันสะท้อนให้เห็นตามตามข้อ 290 (5) ของอนุสัญญาฯ วางหลักไว้ว่า ในระหว่างที่รอการจัดตั้งศาลอนุญาโตตุลาการ ศาลกฎหมายทะเลจะออกมาตรการชั่วคราว ภายใต้ความเร่งด่วนของสถานการณ์ เพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิของแต่ละฝ่ายในข้อพิพาท

2. จากการศึกษาคดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ เป็นคดีที่พิพาทระหว่างเนเธอร์แลนด์ กับ รัสเซีย พบว่า คดีนี้เป็นคดีที่พิพาทเกี่ยวกับการกักเรือและขึ้นเรืออาร์กติก ชันไรส์ ตลอดจน การออกหมายจับคนบนเรือดังกล่าวบริเวณเขตเศรษฐกิจจำเพาะของรัสเซีย โดยเจ้าหน้าที่ชายฝั่งรัสเซีย ซึ่งเรือลำดังกล่าวได้ชักธงเนเธอร์แลนด์ คดีนี้สืบเนื่องจากเรือ อาร์กติก ชันไรส์แล่นเข้าไปยังบริเวณแท่นขุดเจาะน้ำมันของรัสเซียและเขตพื้นที่รอบ ๆ แท่นขุดเจาะ ที่ตั้งอยู่บริเวณทะเลเปชอรา ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีปของรัสเซีย นักเคลื่อนไหวของกรีนพีซพยายามที่จะขึ้นไปยังแท่นขุดเจาะดังกล่าวของรัสเซีย จึงทำให้ เจ้าหน้าที่ยามชายฝั่งของรัสเซียขึ้นเรือพร้อมทั้งจับกุมคนบนเรือและกักเรืออาร์กติก ชันไรส์ ไว้ โดยเจ้าหน้าที่ยามชายฝั่งของรัสเซียได้พาเรือลำดังกล่าวมายังเมืองเมอร์มานสค์ (รัสเซีย) เพื่อที่จะดำเนินคดีอาญา ทั้งนี้เนเธอร์แลนด์ได้ขอให้รัสเซียให้ข้อมูลการออกหมายจับและ การปล่อยเรืออาร์กติก ชันไรส์ ตลอดจนลูกเรือของเรือลำดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม ทางรัสเซียหาได้ให้ข้อมูลดังกล่าวแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ ทางเนเธอร์แลนด์จึงนำข้อพิพาท ดังกล่าว ให้ศาลอนุญาโตตุลาการ ภาคผนวก 7 วินิจฉัย แต่ระหว่างที่รอการจัดตั้งศาล อนุญาโตตุลาการ เนเธอร์แลนด์ได้ร้องขอมาตรการชั่วคราวต่อศาลกฎหมายทะเลระหว่าง ประเทศ ศาลเห็นว่า พฤติกรรมของคดีนี้ถือว่ามีสถานการณ์เร่งด่วนแก่การออกมาตรการ ชั่วคราว เพราะรัสเซียได้ทำการขึ้นและกักขังเรืออาร์กติก ชันไรส์ ตลอดจนละเมิดสิทธิ เสรีภาพ รวมทั้งความปลอดภัยของลูกเรือโดยเฉพาะละเมิดสิทธิในการออกจากดินแดนเขต ทางทะเล ภายใต้เขตอำนาจรัฐของรัสเซีย และในระหว่างที่มีการจัดตั้งศาล อนุญาโตตุลาการ การกักเรือก็ยังคงมีอยู่ระหว่างรอคำตัดสินของอนุญาโตตุลาการตาม ภาคผนวก 7 ศาลกฎหมายทะเลออกมาตรการชั่วคราว ดังนี้ รัสเซียต้องปล่อยเรืออาร์กติก ชันไรส์ พร้อมทั้งปล่อยลูกเรือที่ถูกกัก

3. จากการศึกษา คดีเรือรบอาร์า ลิเบอร์เท็ด คดีการกักเรือรบยูเครน 3 ลำ และ คดีเรือเอ็ม ที ซาน ปาเดอ ปีโอ ที่นำมาศึกษาร่วมเพื่อเปรียบเทียบในการออกมาตรการ ชั่วคราวของศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศกับคดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ พบว่าคดีต่าง ๆ ที่ได้นำมาศึกษาศาลออกมาตรการชั่วคราวดังนี้

3.1 คดีเรือรบอาร์า ลิเบอร์เท็ด เป็นคดีที่พิพาทระหว่างอาเจนตินากับกาน่า เกี่ยวกับการกักเรือรบอาร์า ลิเบอร์เท็ด โดยเรือรบดังกล่าวเป็นเรือรบของอาเจนตินาได้เข้า เทียบท่าที่ท่าเรือเมืองอิม (อาเจนตินา) แต่อย่างไรก็ตามเรือรบอาร์า ลิเบอร์เท็ดได้ถูก เจ้าหน้าที่ทางการท่าเรือเมืองอิมขึ้นเรือและตรวจพบอาวุธ ตลอดจนนำไปสู่การกักเรือรบ ดังกล่าว จากเหตุการณ์ดังกล่าวอาเจนตินาพยายามที่จะเจรจากับทางการของกาน่า แต่ก็ หาได้มีความคืบหน้า อาเจนตินาได้ร้องขอให้มีการจัดตั้งอนุญาโตตุลาการ ตามภาคผนวก 7 แต่ระหว่างรอการจัดตั้งศาลอนุญาโตตุลาการ อาเจนตินาได้ร้องขอมาตรการชั่วคราวต่อ

ศาลกฎหมายทะเล ศาลเห็นว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่กาน่า ถือว่ามีผลต่อความคุ้มกัน เรือรบภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ เนื่องจากเจ้าหน้าที่กาน่าได้ขึ้นเรือและใช้กำลังสังหารเรือรบ จากพฤติการณ์ของกาน่าและสถานการณ์ความตึงเครียดระหว่างกาน่า และอาเจนตินาถือเป็นความเร่งด่วนที่ปกป้องสิทธิของรัฐพิพาท ศาลจึงออกมาตรการชั่วคราวให้กาน่าปล่อยเรือรบอาร์า ลิเบอร์เทด ตลอดจนทหารประจำการ ลูกเรือออกจากท่าเรืออิมและน่านน้ำเขตทางทะเลของกาน่า

3.2 คดีการกักเรือรบยูเครน 3 ลำ เป็นคดีพิพาทระหว่างยูเครนกับรัสเซีย ซึ่งคดีนี้เกี่ยวข้องกับการกักเรือรบยูเครน 3 ลำและนายทหาร 24 นาย โดยเรือรบได้ออกจากท่าเรือโอเดสซาเพื่อไปยังช่องแคบเคิร์ชบริเวณทะเลเอซอฟ แต่อย่างไรก็ตามเรือรบดังกล่าวได้ถูกเจ้าหน้าที่ของรัสเซียได้ออกหมายจับ พร้อมทั้งดำเนินคดีกับนายทหารดังกล่าวด้วย ยูเครนจึงเป็นโจทก์ฟ้องรัสเซียต่อศาลอนุญาโตตุลาการ ตามภาคผนวก 7 ของอนุสัญญา แต่อย่างไรก็ตามระหว่างที่ศาลอนุญาโตตุลาการกำลังจัดตั้ง ยูเครนได้ร้องขอมาตรการชั่วคราวต่อศาลกฎหมายทะเล ศาลเห็นว่า พฤติกรรมทั้งปวงถือเป็นความเสี่ยงที่ใกล้จะถึงไม่สามารถแก้ไขได้ในระหว่างที่รอการจัดตั้งศาลอนุญาโตตุลาการตามภาคผนวก 7 ศาลจึงออกมาตรการชั่วคราวที่เหมาะสมภายใต้สถานการณ์ที่ปกป้องสิทธิของคู่กรณีเหนือข้อพิพาท ดังนี้ รัสเซียจะต้องปล่อยเรือรบยูเครน 3 ลำ กลับไปให้ทางยูเครนดำเนินการต่อไป ตลอดจนรัสเซียต้องปล่อยนายทหารประจำการบนเรือ 24 ราย อนุญาตให้ทหารเหล่านั้นกลับยูเครน

3.3 คดีเรือซาน ปาเดอ ปิโอ เป็นคดีที่พิพาทระหว่าง สวิสเซอร์แลนด์กับไนจีเรีย ซึ่งเรือดังกล่าว ให้บริการเติมน้ำมัน ณ ท่าเรือโอดู (ไนจีเรีย) ทั้งนี้เรือของกองทัพเรือไนจีเรียได้ตรวจพบว่า เรือซาน ปาเดอ ปิโอ เติมน้ำมัน ณ ท่าเรือโอดูทางกองทัพไนจีเรียได้ร้องขอให้เรือดังกล่าว แสดงใบอนุญาตให้จำหน่ายน้ำมัน แต่อย่างไรก็ตามเรือดังกล่าว ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงใบรับรองดังกล่าวแต่อย่างใด และไม่มีหลักฐานแสดงให้เห็นถึงการชำระเงินของการจัดเก็บภาษีนำเข้า ตลอดจนการให้บริการเติมน้ำมัน ณ จุดที่ถูกจับ ซึ่งหลังจากการจับกุมได้สั่งให้เรือลำดังกล่าวไปยังท่าเรือของไนจีเรีย สวิสเซอร์แลนด์ได้ร้องขอให้ศาลกฎหมายทะเลออกมาตรการชั่วคราว ศาลได้พิจารณาว่า มีสถานการณ์เร่งด่วน ประกอบกับจะมีความเสี่ยงภัยอันใกล้จะถึงอย่างแท้จริงหรือไม่ เพราะความจำเป็นเร่งด่วนประกอบกับความเสี่ยงภัยอันใกล้จะถึง เป็นสาระสำคัญที่เป็นสิ่งที่จำให้ออกมาตรการชั่วคราว เพื่อปกป้องสิทธิของรัฐที่ร้องขอ เพราะเรือซาน ปาเดอ ปิโอ ได้ถูกกักไว้ที่ไนจีเรียเป็นระยะเวลาานาน ตลอดจนลูกเรือยังได้รับอันตรายอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ศาลยังพบข้อเท็จจริงอีกว่าเรือซาน ปาเดอ ปิโอ ได้ถูกโจมตีด้วยอาวุธ ซึ่งการดังกล่าวนำมาสู่อันตรายต่อคนที่อยู่บนเรือ อีกทั้ง ศาลยังได้ตั้งข้อสังเกตว่า ไนจีเรียจะมีมาตรการเสริม

ให้แก่เรือ ศาลเห็นว่า เรือและลูกเรือก็ยังมีความเสี่ยงที่ไม่สามารถจะแก้ไขได้ และศาลเห็นว่า ความเสี่ยงดังกล่าวนี้ ก็จะดำเนินต่อไปด้วย พร้อมทั้งกับตันและลูกเรือยังได้รับการคุกคามต่อความปลอดภัยของกับตันและลูกเรืออีก 3 คน ตลอดจนได้มีการจำกัดอิสรภาพและเสรีภาพเป็นเวลานาน จากพฤติการณ์ถือมีความจำเป็นเร่งด่วนในสถานการณ์ที่ต้องมีการออกมาตรการชั่วคราว

4. จากคดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ คดีเรือรบอาร์า ลิเบอร์เทด คดีการกักเรือรบยูเครน 3 ลำ และคดีเรือเอ็ม ที ซาน ปาเดอ ปิโอ ได้ช่วยขยายถ้อยคำที่ว่า ความเร่งด่วนของสถานการณ์ ซึ่งถ้อยคำดังกล่าวเป็นถ้อยคำที่สะท้อนในข้อ 290 (5) ของอนุสัญญาฯ และจากคดีต่าง ๆ ดังกล่าวช่วยให้เกิดตัวอย่างอันชัดเจนว่า พฤติกรรมเช่นไรที่ถือเป็นสถานการณ์เร่งด่วนอันนำไปสู่คำสั่งในการออกมาตรการชั่วคราว จากคดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ ยังได้ช่วยเน้นย้ำขยายวลิตามตัวบทข้อ 290 (5) ที่ว่า ความเร่งด่วนของสถานการณ์ ซึ่งเป็นตัวอย่างให้เห็นว่าพฤติกรรมเช่นใดถือเป็นความเร่งด่วนอันนำไปสู่การออกมาตรการชั่วคราว ซึ่งตามพฤติกรรมของรัสเซีย ศาลกฎหมายทะเลเห็นว่า การที่รัสเซียได้ทำการขึ้นเรือและกักขังเรืออาร์กติก ชันไรส์ซึ่งชักธงเนเธอร์แลนด์ ตลอดจนรัสเซียละเมิดสิทธิเสรีภาพและความปลอดภัยของลูกเรือโดยเฉพาะละเมิดสิทธิในการออกจากดินแดนเขตทางภายใต้เขตอำนาจรัฐของรัสเซีย ซึ่งจากคดีนี้ช่วยขยายความถ้อยคำในตัวบทข้อ 290 ที่ว่า ศาลออกมาตรการชั่วคราวภายใต้ความเร่งด่วน โดยการพิจารณาที่ว่า จะต้องปรากฏพฤติกรรมเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพจนอาจนำไปสู่ความไม่ปลอดภัยของคนบนเรือได้นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบกับคดีเรือรบอาร์า ลิเบอร์เทด ศาลเห็นว่า เจ้าหน้าที่กานาได้ขึ้นเรือและใช้กำลังย้ายเรือรบของอาเจนติน่า พฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความตึงเครียดระหว่างรัฐคู่พิพาทในระดับของการใช้กำลัง เมื่อเกิดความตึงเครียดขึ้นจึงถือเป็นพฤติกรรมของสถานการณ์ที่เร่งด่วน ทำให้ศาลกฎหมายทะเลสามารถออกมาตรการชั่วคราวในการปกป้องสิทธิของคู่กรณี นอกจากคดีดังกล่าวเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการวิเคราะห์ผู้วิจัยยังได้ศึกษาคดีการกักเรือรบยูเครน 3 ลำ และพบว่าศาลกฎหมายทะเลเห็นว่า การที่รัสเซียกักเรือรบของยูเครนเป็นการละเมิดความคุ้มกันจากเขตอำนาจรัฐและสิทธิของนายทหารประจำการบนเรือ พฤติกรรมดังกล่าวเป็นความเสี่ยงอันใกล้จะถึงและไม่สามารถแก้ไขได้อันกระทบสิทธิ จึงทำให้ศาลออกมาตรการชั่วคราวในการปกป้องสิทธิของคู่กรณีได้ นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้ศึกษาคดีเรือเอ็ม ที ซาน ปาเดอ ปิโอ การที่ศาลกฎหมายทะเลเห็นว่า จากข้อเท็จจริงปรากฏว่า เรือซาน ปาเดอ ปิโอ ได้ถูกโจมตีด้วยอาวุธจากการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าเป็นการนำมาสู่อันตรายต่อคนบนเรือ และการกระทำดังกล่าวเป็นการจำกัดอิสรภาพรวมทั้งเสรีภาพของคนบนเรือด้วย จากพฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึง การเกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนหากมีการจำกัด

อิสราภาพ ถือเป็นการกระทำอันเป็นความเสี่ยง และมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ต้องมีการออกมาตรการชั่วคราว ซึ่งจากการศึกษาผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า คดีเรือซาน ปาเดร ปีโอ ซึ่งเป็นคดีหลังสุดที่ศาลออกมาตรการชั่วคราว คดีนี้ได้เน้นย้ำว่า เหตุแห่งการออกมาตรการชั่วคราวศาลมีวิธีการในการออกคำสั่งมาตรการชั่วคราว จะต้องปรากฏว่า ถึงขนาดเกิดความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สินและกระทบต่อความปลอดภัยของลูกเรือด้วย เพราะฉะนั้นจากการศึกษาคดีต่าง ๆ ที่ศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศได้ออกมาตรการชั่วคราว ไม่ว่าจะเป็นคดีเรือรบบอรา ลีเบอร์เท็ด ซึ่งศาลได้ออกมาตรการชั่วคราวในปี ค.ศ. 2012 และคดีนี้เป็นคดีก่อนคดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ จากการศึกษานี้พบว่าการออกมาตรการชั่วคราวของศาลที่จำเป็นต่อสถานการณ์เร่งด่วนนั้น ต้องปรากฏพฤติกรรมอันแสดงถึงการกระทบสิทธิตลอดจนความคุ้มกันต่าง ๆ ให้ศาลเห็น เพื่อที่จะเป็นเหตุให้ศาลได้ออกมาตรการชั่วคราว แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับคดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ ในปี ค.ศ. 2013 พบว่า ศาลกฎหมายทะเลจะออกมาตรการชั่วคราว โดยพิจารณาเหตุที่จำต้องมีการกระทบสิทธิและความคุ้มกันเช่นกัน แต่ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับคดีหลังคดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ กล่าวคือ คดีการกักเรือรบยูเครน 3 ลำ ในปี ค.ศ. 2013 ศาลกฎหมายทะเลจะออกมาตรการชั่วคราว เมื่อเกิดการละเมิดสิทธิบนเรือ ซึ่งจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า คดีต่าง ๆ ก่อนเรืออาร์กติก ชันไรส์ กล่าวคือ คดีเรือรบบอรา ลีเบอร์เท็ด คดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ และคดีต่าง ๆ หลังคดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ เช่น คดีการกักเรือรบยูเครน 3 ลำ การที่ศาลจะออกมาตรการชั่วคราวภายใต้สถานการณ์เร่งด่วน เพียงแต่พบพฤติกรรมที่มีการกระทบถึงสิทธิและความคุ้มกัน แต่มีจำต้องเกิดความร้ายแรงบาดเจ็บต่อคนบนเรือ แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษานี้พบว่าคดีดังกล่าวข้างต้นเมื่อเปรียบเทียบกับคดีเรือเอ็ม ที ซาน ปาเดร ปีโอ ซึ่งตัดสินในปี ค.ศ. 2013 และเป็นคดีหลังคดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ พบว่า การที่ศาลจะออกมาตรการชั่วคราวภายใต้สถานการณ์ที่เร่งด่วน จำต้องปรากฏพฤติกรรมที่ว่า มีเหตุการณ์ใช้กำลังรวมทั้งจำกัดเสรีภาพ ตลอดจนเกิดความเสียหายต่อชีวิตคนบนเรือและทรัพย์สินของเรือที่ถูกกักไว้ ทั้งนี้ จากการศึกษาคดีที่ศาลกฎหมายทะเลออกมาตรการชั่วคราว ช่วยสร้างมิติภาพให้แก่รัฐที่ประสงค์จะร้องขอมาตรการชั่วคราวว่า พฤติกรรมอันน่าเป็นเหตุให้ศาลออกมาตรการชั่วคราวต้องชี้ให้เห็นว่า การที่จะร้องขอมาตรการชั่วคราวภายใต้สถานการณ์ รัฐที่ประสงค์จะร้องขอมาตรการชั่วคราว จำต้องแสดงพฤติกรรมให้เห็นถึงเหตุการณ์ใช้กำลังในการจำกัดเสรีภาพ ตลอดจนเกิดอันตรายและความเสียหายต่อคนบนเรือและทรัพย์สิน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษามาตรการชั่วคราวของศาลกฎหมายทะเลตามข้อ 290 ของอนุสัญญาฯ พบว่า การออกมาตรการดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการปกป้องสิทธิของรัฐคู่กรณี ตลอดจนป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ (Rothwell et al. 2018) และตามข้อบทดังกล่าว พบว่า การที่ศาลจะออกมาตรการชั่วคราวจะต้องเป็นไปตามฐานทางกฎหมายของอนุสัญญาฯ กล่าวคือ การออกมาตรการชั่วคราวของศาลกฎหมายทะเลอาจออกตามหลักการที่สะท้อนในข้อ 290 (5) ของอนุสัญญาฯ จากการศึกษาพบว่า คดีที่ได้นำมาเป็นกรณีศึกษาช่วยขยายความถ้อยคำ ในตัวบทถ้อยคำที่ว่า ความเร่งด่วนของสถานการณ์ว่ามีลักษณะเป็นเช่นไร กล่าวคือ คดีเรือรบอาร์า ลิเบอร์เท็ด พินาทระหว่าง อาเจนตินา และกานา ศาลเห็นว่า เจ้าหน้าที่กานาได้ขึ้นเรือและใช้กำลังย้าย เรือรบของอาเจนตินา (Robin, 2015) พฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความตึงเครียดระหว่างรัฐคู่พิพาท เพราะมีการกระทบสิทธิในระดับของการใช้กำลัง จึงถือเป็นพฤติกรรมของสถานการณ์ที่เร่งด่วน ทำให้ศาลกฎหมายทะเลสามารถออกมาตรการชั่วคราวในการปกป้องสิทธิของคู่กรณี นอกจากคดีดังกล่าวเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับคดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ ระหว่าง เนเธอร์แลนด์กับรัสเซีย พบว่า ตัวอย่างพฤติกรรมที่ถือเป็นความเร่งด่วนอันนำไปสู่การออกมาตรการชั่วคราว จะต้องมีการละเมิดสิทธิ เสรีภาพและความปลอดภัยของลูกเรือเช่นกัน (Guilfoyle & Miles, 2014) ทั้งนี้จากการศึกษาคดีต่าง ๆ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ พบว่า คดีหลังคดีเรืออาร์กติก ชันไรส์กล่าวคือ คดีการกักเรือรบยูเครน 3 ลำ คดีนี้เป็นคดีพิพาทระหว่างยูเครนกับรัสเซีย ศาลกฎหมายทะเลเห็นว่า การที่รัสเซียกักเรือรบของยูเครนเป็นการละเมิดความคุ้มกันจากเขตอำนาจรัฐและสิทธิของนายทหารประจำการบนเรือ พฤติกรรมดังกล่าวเป็นความเสี่ยงอันใกล้จะถึงและไม่สามารถแก้ไขได้อันกระทบสิทธิ จึงทำให้ศาลกฎหมายทะเลสามารถออกมาตรการชั่วคราวในการปกป้องสิทธิของคู่กรณีได้ ซึ่งจะสังเกตได้ว่า ตั้งแต่คดีเรือรบอาร์า ลิเบอร์เท็ด คดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ และคดีการกักเรือรบยูเครน 3 ลำ ศาลจะออกมาตรการชั่วคราวภายใต้สถานการณ์เร่งด่วนหากปรากฏพฤติกรรมที่ว่า มีการละเมิดสิทธิ เสรีภาพและความปลอดภัยของลูกเรือ แต่อย่างไรก็ตามหลังคดีดังกล่าว คือ คดีเรือเอ็ม ที ซาน ปาเดอ ปิโอ ระหว่างสวิตเซอร์แลนด์และไนจีเรีย ศาลกฎหมายทะเลเห็นว่า เรือซาน ปาเดอ ปิโอ ซึ่งได้ชักธงของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ถูกกักไว้ ณ ประเทศไนจีเรียเป็นระยะเวลาานาน ตลอดจนลูกเรือยังได้รับอันตรายอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับเรือซาน ปาเดอ ปิโอได้ถูกโจมตีด้วยอาวุธ (Dowsuwan & Na Songkla, 2021) จากการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เป็นการนำมาสู่อันตรายต่อคนบนเรือ และการกระทำดังกล่าวเป็นการจำกัดอิสรภาพรวมทั้งเสรีภาพของคนบนเรือด้วย

จากพฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึง คดีนี้ศาลได้พิจารณามิติที่ชัดเจนขึ้นว่า การจะออกมาตราการชั่วคราวจะกระทบสิทธิเสรีภาพของคนเรือหาเพียงพอไม่ แต่จำต้องเกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนหากมีการจำกัดอิสรภาพ ถือเป็นการกระทำอันเป็นความเสี่ยง และมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ต้องมีการออกมาตราการชั่วคราวด้วย

ดังนั้น จากการศึกษาคดีต่าง ๆ การที่ศาลจะออกมาตราการชั่วคราวต้องปรากฏพฤติการณ์ที่ว่า พฤติกรรมนั้นส่งผลอันเป็นภัยร้ายแรงต่อสิ่งแวดลอม ตลอดจนมีความเสี่ยงที่อาจเกิดผลกระทบร้ายแรงต่อทะเล เช่นนี้อาจเป็นเหตุผลในการออกมาตราการชั่วคราวเพื่อปกป้องสิทธิของรัฐคู่พิพาทตลอดจนสิ่งแวดลอมด้วย และการที่จะออกมาตราการชั่วคราวภายใต้สถานการณ์เร่งด่วนเช่นการเกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนหากมีการจำกัดอิสรภาพ ตลอดจนการกระทำใดที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตคนบนเรือ ถือเป็นการกระทำอันเป็นความเสี่ยง และมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ต้องมีการออกมาตราการชั่วคราว

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยพบองค์ความรู้เพิ่มเติมที่นำมาตั้งข้อสังเกตที่ว่า มาตราการชั่วคราว (Provisional Measures) เป็นคำสั่งที่ออกโดยศาลตามคำร้องของรัฐคู่พิพาท เพื่อใช้ในการปกป้องสิทธิของรัฐในระหว่างกระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันความเสียหายที่ไม่สามารถแก้ไขได้ในภายหลัง และป้องกันไม่ให้อาณาเขตความขัดแย้งระหว่างรัฐคู่พิพาทเกิดเหตุการณ์ที่บานปลายจนนำไปสู่ข้อพิพาทเพิ่มเติม นอกจากนี้มาตรการชั่วคราวยังเป็นคำสั่งเพื่อรักษาสถานะของข้อพิพาทให้คงเดิมจนกว่าคดีจะได้รับการตัดสิน อีกทั้งจากการศึกษาวิจัยพบองค์ความรู้ที่สามารถนำมารวบรวมเกี่ยวกับวิธีการที่ศาลกฎหมายทะเลจะออกมาตราการชั่วคราวตามข้อ 290 ของอนุสัญญาฯ ที่ว่า การออกมาตราการชั่วคราวประการแรก ศาลกฎหมายทะเลจำต้องมีเขตอำนาจเบื้องต้น (Prima Facie Jurisdiction) ประการที่สอง ศาลกฎหมายทะเลจะออกมาตราการชั่วคราวจะต้องปรากฏความเร่งด่วนของสถานการณ์ ซึ่งประเด็นนี้จากการศึกษาคดีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ คดีเรือรบอาร์รา ลิเบอร์เท็ด และคดีการกักเรือรบยูเครน 3 ลำ พบว่า ศาลมีวิธีการประเมินสถานการณ์ที่เร่งด่วน จนนำไปสู่การออกมาตราการชั่วคราวจะต้องปรากฏว่า มีการคุกคามหรือเสี่ยงที่จะกระทบสิทธิเสรีภาพของรัฐหรือลูกเรืออย่างร้ายแรง แต่อย่างไรก็ตามคดีเรือชานปาเดอ บีโอ ซึ่งเป็นคดีที่ศาลออกมาตราการชั่วคราวหลังจากคดีเรืออาร์กติก ชันไรส์ คดีเรือรบอาร์รา ลิเบอร์เท็ด และคดีการกักเรือรบยูเครน 3 ลำ พบว่า ศาลจะออกมาตราการชั่วคราวบนสถานการณ์ที่ปรากฏว่า มีเหตุการณ์ใช้กำลังรวมทั้งจำกัดเสรีภาพ ตลอดจนเกิด

ความเสียหายต่อชีวิตคนบนเรือและทรัพย์สินของเรือที่ถูกกักไว้ แม้ว่าจะเกิดขึ้นในระยะเวลาอันสั้นก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

จากคดีที่ได้นำมาเป็นกรณีศึกษาสะท้อนให้ถึงความชัดเจนในการขยายถ้อยคำในตัวบทข้อ 290 ของอนุสัญญา ที่วางหลักสาระสำคัญเกี่ยวกับการออกมาตรการชั่วคราวของศาลกฎหมายทะเล ไว้ว่า “ในระหว่างที่รอการจัดตั้งศาลอนุญาโตตุลาการซึ่งพิจารณาข้อพิพาทที่มีการเสนอตามตอนนี้ ศาลหรือคณะตุลาการใดที่ฝ่ายต่าง ๆ ตกลงกันหรือเมื่อไม่มีความตกลงเช่นนั้นภายในสองสัปดาห์นับจากวันที่มีการร้องขอมาตรการชั่วคราว ศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ หรือในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในบริเวณพื้นที่องค์คณะว่าด้วยข้อพิพาทพื้นดินท้องทะเล อาจกำหนด เปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือเพิกถอนมาตรการชั่วคราวตามความในข้อนี้ได้หากเห็นว่าตามมูลคดีแล้ว ศาลอนุญาโตตุลาการซึ่งจะต้องจัดตั้งขึ้นจะมีเขตอำนาจ และเห็นว่าความเร่งด่วนของสถานการณ์ทำให้ต้องดำเนินการเช่นนั้น เมื่อจัดตั้งขึ้นแล้ว ศาลอนุญาโตตุลาการซึ่งพิจารณาข้อพิพาทที่เสนออาจเปลี่ยนแปลงแก้ไข เพิกถอน หรือยืนยันมาตรการชั่วคราวเหล่านั้น” ซึ่งฐานทางกฎหมายดังกล่าวเป็นหลักการเกี่ยวกับการออกมาตรการชั่วคราวของศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ และจากการศึกษาสามารถเสนอแนะแนวทางในเชิงปฏิบัติต่อรัฐที่ประสงค์จะร้องขอมาตรการชั่วคราวว่า พฤติการณ์เช่นใดถือเป็น “ความเร่งด่วนของสถานการณ์ในการออกมาตรการชั่วคราว” หรือ “การกำหนดมาตรการชั่วคราวต้องเหมาะสมตามสภาวะการณ์” ที่สามารถใช้อ้างจนศาลรับฟังเป็นเหตุให้ศาลกฎหมายทะเลต้องออกมาตรการชั่วคราว ซึ่งจากการศึกษาสามารถช่วยก่อให้เกิดตัวอย่างที่ชัดเจนโดยเฉพาะในทางปฏิบัติต่อประเทศไทยในฐานะรัฐที่จะร้องขอคุ้มครองสิทธิในมาตรการชั่วคราวว่า พฤติกรรมที่เป็นความเร่งด่วนของสถานการณ์ รวมทั้งความเหมาะสมของสภาวะการณ์ รัฐเจ้าของธงหรือรัฐที่ได้รับการโต้แย้งสิทธิจะต้องแสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์พฤติกรรมการจำกัดสิทธิ เสรีภาพ อันนำไปสู่การก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การดังกล่าวสามารถใช้เป็นข้ออ้างร้องให้ศาลกฎหมายทะเลออกมาตรการชั่วคราว ตามข้อ 290 ของอนุสัญญาได้

เอกสารอ้างอิง

Churchill, R. (2021). Dispute Settlement in the Law of the Sea: Survey for 2021. *The International Journal of Marine and Coastal Law*, 37(4), 1-35.

- Diouf, O. (2014). *The International Tribunal for the Law of the Sea (ITLOS): Innovations and Prospects in the International Maritime Dispute Settlement System after more than Fifteen Years of Effective Practice* (Master of Science in Maritime Affairs Maritime Law and Policy) . Senegal: World Maritime University.
- Dowsuwan, S. & Na Songkla, R. (2021). Study of Provisional Measures in San Padre Pio Vessel Detention Case: Switzerland and Federal Republic of Nigeria. *Ubon Ratchathani Rajabhat Law Journal*, 9(1), 45-55.
- Guilfoyle, D & Miles, C. A. (2014). Provisional Measure and The MV Arctic Sunrise. *American Journal of International Law*, 108(2), 271-287.
- Miles, C. (2017). *Provisional Measures before International Courts and Tribunals*. United Kingdom: Cambridge University Press.
- Robin, T. E. (2015). *The Peculiar Case of the ARA Libertad: Provisional Measures and Prejudice to the Arbitral Tribunal's Final Result*. *Harvard Negotiation Law Review*, 20(1), 266-287.
- Rothwell, D. et al. (2018). *The Oxford Handbook of The Law of The Sea*. UK: Oxford University Press.
- Seymour, J. (2006). The International Tribunal for the Law of the Sea: A Great Mistake?. *Indiana Journal of Global Legal Studies*, 13(1), 29-30.